

В. Г. Муромець, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ НАУКО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

На сучасному етапі розвитку суспільства педагогічна думка здійснює пошук нових пріоритетів в освіті та вихованні підростаючих поколінь. Поява нових цілей і цінностей в освіті потребує переосмислення змісту, форм і методів виховання дітей та учнівської молоді.

Усе це вимагає нових підходів до виховання та забезпечення науково-методичного супроводу формування превентивного виховного простору у загальноосвітньому навчальному закладі.

Тому найважливішою метою ЗНЗ має бути виховання такої особистості, яка має розвинену життєву компетентність, спроможна самостійно збагачувати її у процесі реалізації власної життєвої стратегії, створюючи своє індивідуальне життя. Головним завданнями шкільної практики має бути формування превентивного виховного середовища та забезпечення її науково-методичного супроводу.

У цьому зв'язку наукові дослідження теоретичних та прикладних аспектів формування превентивного виховного середовища у загальноосвітніх навчальних закладах є актуальними та своєчасними.

На жаль, процес формування та розвиток превентивного виховного середовища у ЗНЗ зумовлена низкою суперечностей, а саме: між існуючим досвідом становлення і розвитку педагогічних технологій і недостатнім його науково-методичним супроводом та впровадженням у практику освітньо-виховного середовища; між визначенням значущості розроблення технології формування превентивного виховного середовища та її не достатньою розробленістю. Існує низка причин, які визначають актуальність

вищезазначеного дослідження, до яких слід віднести ту існуючу соціальну ситуацію, яка негативно впливає на повноцінний розвиток підростаючого покоління.

Все це вимагає нових підходів до виховання дітей та молоді та забезпечення науково-методичного супроводу формування превентивного виховного простору у загальноосвітньому навчальному закладі. Це пов'язано зі створенням та реалізацією науково обґрунтованої технології забезпечення науково-методичного супроводу створення превентивного виховного середовища, що дає можливість забезпечити переведення існуючих виховних систем у якісно новий стан та оптимізувати їхній оновлений зміст.

Принципово важливими для нас є теоретико-методологічні засади педагогічної теорії, наукові підходи до виховання особистості в сучасних умовах, які обґрунтовані в працях провідних вітчизняних вчених, зокрема, І. Бега, К. Бондаревської, І. Зязюна, В. Кременя, О. Киричука, І. Єрмакова, В. Оржеховської, О. Савченко, Т. Сорочан, Є. Хрикова.

На основі аналізу науково-методичних джерел з питань створення та забезпечення науково-методичного супроводу формування превентивного виховного середовища у ЗНЗ засвідчує наявність досліджень різних аспектів. Зокрема, особливості становлення й функціонування виховного простору загальноосвітнього навчального закладу обґрунтовані у дослідженнях І. Єрмакова, В. Кириченко, Г. Ковганич, В. Оржеховської.

Водночас, аналіз теоретичних джерел і сучасної практики засвідчив, що проблема забезпечення науково-методичного супроводу в контексті формування превентивного виховного середовища ЗНЗ складна й багатогранна та вимагає подальшого наукового розвитку.

Тому актуальність даної проблеми, її виключно важливе значення для педагогічної теорії і практики зумовили вибір планової підтеми дослідження. Провідною ідеєю дослідження є положення про те, що науково-методичне забезпечення формування превентивного виховного середовища у ЗНЗ має стати складовою педагогічного процесу на засадах життєвої компетентності учня, його

життєстійкості та життєздатності. Найважливішою метою ЗНЗ має бути виховання такої особистості, яка має розвинену життєву компетентність, спроможна самостійно збагачувати її у процесі реалізації власної життєвої стратегії, створюючи своє індивідуальне життя. Головним завданнями шкільної практики має бути формування превентивного виховного середовища та забезпечення її науково-методичного супроводу.

Теоретичними основами концепції дослідження є сукупність психолого-педагогічних знань, необхідних для розроблення технології забезпечення науково-методичного супроводу формування превентивного виховного середовища у загальноосвітньому навчальному закладі; методологічні принципи (гуманізації та демократизації виховного процесу; природовідповідності; цілісності, принцип суб'єкт-суб'єктивної взаємодії, адекватності виховання до психологічних умов розвитку особистості, особистісної орієнтації, превентивності, рефлексивності, технологізації, які є підґрунтям для конструювання змісту, вибору форм і методів формування превентивного виховного середовища; сучасні підходи: особистісно орієнтований, компетентнісний, системний, синергетичний.

Отже, розглянемо дефініцію “науково-методичний супровід” більш детально. Згідно з думкою Т. Сорочан, розуміння науково-методичного супроводу полягає в тому, що це є професійна взаємодія суб'єктів педагогічної діяльності щодо спільного опанування інновацій [8, с. 34]. Визначальними основами науково-методичного супроводу, на думку дослідниці, є: демократичність – можливість урахування різних підходів, точок зору, колегіальність у прийнятті певного рішення; ситуація вибору – створення декількох варіантів програм, моделей діяльності, технологій, які забезпечують передумови для свідомого вибору; самореалізація – розкриття особистісного потенціалу кожного учасника педагогічного процесу; співтворчість – спільна діяльність суб'єктів, які прагнуть досягти нових кількісних і якісних результатів [8, с. 35].

Дещо схожу думку мають російські учені, зокрема С. Кульневич, В. Лазарев, О. Моїсєєв, М. Поташнік, О. Ситнік та ін., які пов'язують створення методичного (науково-методичного) супроводу з організацією методичної роботи, що розглядається ними як спеціально організована діяльність, спрямована на підвищення кваліфікації педагогів, їхню підготовку до вирішення нових задач в умовах модернізації освіти.

Різне розуміння науковцями сутності методичної роботи, необхідності її модернізації зумовило введення у педагогічну практику таких понять як “науково-методична діяльність”, “методичний (науково-методичний) супровід”, “науково-методична підтримка”, “супровід”, “співтворчість”, “педагогічне консультування” та ін. При цьому все частіше акцент науковцями робиться на наукову складову явищ, що ще раз підкреслює значущість готовності педагогів вирішувати професійні задачі на ґрунті наукових досягнень.

На думку В. Ларіної, науково-методичний супровід інноваційної діяльності загальноосвітнього навчального закладу в організаційному аспекті не може розглядатись тільки як науково-методичне забезпечення тим чи іншим суб'єктом діяльності школи; як навчання та консультування педагогів та адміністрації школи; як підтримка цієї діяльності або спільна діяльність суб'єктів супроводу та суб'єктів школи (адміністрація та педагоги) [5, с. 23].

Тож доцільно розглядати науково-методичний супровід у якості одного з можливих засобів професійного розвитку супроводжуваних у відповідній регіональній стратегії розвитку освіти у напрямках, що полягає у передачі зовнішніх зворотних зв'язків суб'єктів супроводу до внутрішніх зворотних зв'язків супроводжуваних, що забезпечує розвиток у останніх рефлексивних умінь шляхом їх навчання засобам самоконтролю та самооцінки діяльності у реалізації задач, які поставлених органів управління та її результатів. Ці результати потребують чередування організації самостійної проектувальної діяльності суб'єктів та зовнішньої оцінки її ходу та результатів супроводу, розробки відповідних критеріїв оцінки, надання допомоги у розробці інноваційної діяльності школи та оформлення її продуктів.

Очевидно, що при появі нових тенденцій у освітньому просторі, необхідно поряд з діяльністю науково-методичних служб, переходити до нових методів підтримки педагогів, таких як, наприклад, науково-методичний супровід, який дозволить забезпечити якісніший рівень сучасної освіти.

Нам імпонує думка Г. Данилова, що науково-методичний супровід – це комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, що спрямовані на надання допомоги педагогу у вирішенні ускладнень, які можуть виникати під час навчально-виховної роботи у школі.

Сучасні дослідники проблеми науково-методичного супроводу, зокрема, М. Певзнер, В. Снігурова, О. Вінтер відмічають, що на відміну від традиційних форм навчання, науково-методичний супровід діяльності педагога має такі переваги: індивідуалізація та гнучкість; має більший потенціал інструментального характеру; у більшій мірі враховує динаміку розвитку як самого педагога, закладу, у якому він працює, так і системи постійної взаємодії в цілому; більш багатоаспектне, адже передбачає постійну взаємодію педагога з іншими суб'єктами навчання; використання контролюючих та корекційних процедур; необхідність врахування динаміки професійного росту педагога та гнучке реагування на ситуації його розвитку та ін.

Перераховані переваги є досить очевидними та дозволяють нам зробити висновок про те, що науково-методичний супровід дійсно є необхідним в умовах навчально-виховного процесу, його цінностей та сучасних тенденцій. Саме цінність цього супроводу полягає у тому, що воно акумулює в собі різноманіття функцій, які вони виконують.

Наше розуміння науково-методичного супроводу полягає в тому, що це є професійна взаємодія суб'єктів педагогічної діяльності щодо спільного створення превентивного виховного середовища .

Визначальними основами науково-методичного супроводу є:

– демократичність - можливість урахування різних підходів, точок зору, колегіальність у прийнятті певного рішення;

- ситуація вибору - створення декількох варіантів програм, моделей діяльності, технологій, які забезпечують передумови для свідомого вибору;
- самореалізація - розкриття особистісного потенціалу кожного учасника педагогічного процесу;
- співтворчість - спільна діяльність суб'єктів, які прагнуть досягти нових кількісних і якісних результатів;
- синергетичність - нелінійність, нестабільність як процесуальні характеристики та самоорганізація системи науково-методичного супроводу.

На основі вивчених та проаналізованих робіт російських вчених В. Новіцької, Л. Білотелової, Р. Овчарової, К. Шумакової серед функцій науково-методичного супроводу виділяється наступні:

– *навчальна функція*, яка орієнтована на поглиблення знань та розвиток навичок фахівців у системі безперервного навчання, що необхідні для вдосконалення їхньої професійної діяльності;

– *консультативна функція* передбачає надання допомоги педагогу з приводу конкретної проблеми через вказівку на можливі засоби її вирішення або актуалізацію додаткових здібностей фахівця;

– *діагностична функція* спрямована на виявлення проблемних точок у діяльності вчителя;

– *психотерапевтична функція* допомагає педагогу у подоланні різного виду труднощів і бар'єрів, що перешкоджають успішному здійсненню професійно-освітньої діяльності;

– *корекційна функція* спрямована на зміну реалізованої педагогом моделі практичної діяльності, а також на виправлення допущених професійних помилок;

– *адаптаційна функція*, яка забезпечує узгодження очікувань і можливостей педагога з вимогами професійного середовища і мінливими умовами трудової діяльності;

– *інформаційна функція*, яка сприяє наданню педагогам необхідної інформації щодо основних напрямів розвитку освіти, програмами, новим педагогічним технологіям;

– *проектна функція* пов'язана із навчанням педагогів експертизі навчальних програм та посібників, освітніх технологій;

– *спрямовуюча функція* сприяє встановленню гуманістичних відносин між педагогом та учнем;

– *виявлення, вивчення і оцінка результативності* інноваційного педагогічного досвіду в освіті, його узагальнення та поширення, створення системи стимулювання творчої ініціативи і професійного зростання педагогів;

– *надання наукової підтримки* педагогам і керівникам методичних служб щодо організації та проведення дослідно-експериментальної роботи, експертної оцінки авторських програм, посібників, навчальних планів;

– *здійснення редакційно-видавничої діяльності*;

– *організація спільної роботи з науково-дослідними лабораторіями та ВНЗ при проведенні спільної дослідно-експериментальної роботи.*

Але говорячи про науково-методичний супровід, дослідники В. Головінова та В. Головінов відмічають деякі ускладнення, з якими воно може бути пов'язано. По-перше, це кількісний та якісний склад супроводжуваних; по-друге, це простір та час взаємодії; по-третє, це індивідуальна та професійна неготовність фахівців до самого супроводу, що нерідко зустрічається тоді, коли у них бракує професійного досвіду [1, с. 48].

Як підсумовують ці науковці, науково-методичний супровід педагогів є багатоаспектним явищем, що сприяє професійному зросту педагогів та багатоаспектність його, як явища, робить цей процес унікальним.

Останніми десятиріччями у навчально-виховній системі загальноосвітніх навчальних закладів складається особлива культура підтримки, а також допомоги учням та їхнім батькам шляхом психолого-педагогічного супроводу, що розглядається як особливий вид допомоги, забезпечуючи особистісний розвиток і виховання в умовах навчально-виховного процесу.

Зазначимо, що сама ідея супроводу як втілення гуманістичного, особистісно орієнтованого підходу тісно пов'язана з реалізацією права дитини на повноцінний розвиток і, як наслідок, якісною модернізацією системи освіти. Особливістю психолого-педагогічного супроводу є необхідність вирішення завдань особистісного розвитку і виховання школярів у складних умовах модернізації системи освіти, змін в її структурі та змісті. Неабияку роль відіграють у цьому процесі складні, специфічні умови, в яких опинилась сучасна родина.

Відповідно, сфера відповідальності психолого-педагогічного супроводу охоплює завдання створення в загальноосвітньому навчальному закладі успішного процесу виховання, соціалізації дитини, її самореалізацію, оскільки повноцінний розвиток особистості є гарантом суспільного благополуччя.

Завдання формування самостійної, відповідальної та соціально мобільної особистості, здатної до соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці, визначає необхідність широкого використання під час психолого-педагогічного супроводу різноманітних програм розвитку соціальних навичок, здатності до особистісного самовизначення і саморозвитку. За такого підходу об'єктом психолого-педагогічного супроводу виступає навчально-виховний процес, а предметом – ситуація особистісного розвитку і виховання дитини як система взаємин зі світом, з оточенням, дорослими, однолітками, із самим собою.

За визначенням І. Мамайчук, супровід — це цілісна діяльність психолога та педагога, що полягає у: систематичному відстеженні клініко-психологічного і психолого-педагогічного статусів дитини в динаміці її психічного розвитку; створенні соціально-психологічних та психолого-педагогічних умов з метою ефективного психічного розвитку дітей у соціумі; систематичній психологічній допомозі дітям із порушеннями у розвитку — консультуванні, психокорекції, психологічній підтримці; систематичній психологічній допомозі батькам дітей і підлітків з проблемами в розвитку; організації життєдіяльності дитини з

порушеннями у розвитку в соціумі з урахуванням цих психічних і фізичних можливостей [2, с. 45].

Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку і виховання учнів має розглядатись як супровід міжособистісних взаємин (їхній розвиток, корекція, взаємовплив).

За визначенням Є. Степанова, завдання психолого-педагогічного супроводу полягає у: запобіганні виникненню проблем особистісного розвитку і виховання дитини; допомозі (сприяння) дитині у вирішенні актуальних завдань виховання і соціалізації та проблем, пов'язаних з вибором освітнього і професійного маршруту, порушенням емоційно-вольової сфери, налагодженням взаємин з однолітками, вчителями, батьками; розвитку психолого-педагогічної компетентності (культури) педагогів, батьків [3, с. 12-13].

Низка науковців, зокрема О. Газман, В. Бедерханова, Т. Анохіна, Н. Крилова розкривають такі види (напрями) роботи з психолого-педагогічного супроводу: профілактика; діагностика (індивідуальна і групова); психолого-педагогічна просвіта: формування психолого-педагогічної культури; розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогів, вихователів, шкільних психологів, батьків.

Психолого-педагогічний супровід не є простим поєднанням різноманітних методів діагностико-корекційної роботи з учнями, а виступає як комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги їм у вирішенні завдань особистісного розвитку, виховання, соціалізації. Передбачається, що вчитель, вихователь, шкільний психолог, які здійснюють психолого-педагогічний супровід, володіють не лише методиками діагностики, консультування, корекції, але й здатністю до системного аналізу проблемних ситуацій, програмування і планування діяльності, спрямованої на їх вирішення, співорганізації всіх учасників навчально-виховного процесу. Зміст психолого-педагогічного супроводу асоціюється з виховною діяльністю педагога, сприянням адаптації учнів та встановленням добрих взаємовідносин у родині,

пов'язаних із навчанням, спілкуванням, побудовою міжособистісних стосунків, самовизначенням.

Підвищений інтерес учених І. Беха, О. Газмана, Н. Пригової, Н. Михайлової, Г. Строевої, О. Лідерс свідчить про те, що психолого-педагогічний супровід – прийнятний для сучасних умов засіб, який сприяє особистісному розвитку і вихованню дитини. Істотне наукове та практичне значення мають коригування і уточнення, внесені пізніше розробниками теоретико-методичних засад психолого-педагогічного супроводу О. Газманом, О. Лідерс і Н. Михайловою про те, що основи такого супроводу не суперечать ідеям особистісно орієнтованого підходу, співзвучні з ними, водночас розвиваючи та культивуючи суб'єктний потенціал дитини. Однак зауважимо, що психолого-педагогічний супровід досі не має завершеного цілісного наукового опису, в ньому спостерігаються ознаки, які належать до різних галузей наукового знання: педагогіки, соціальної педагогіки, психології, соціології тощо.

Дослідження науковців свідчать, що ресурси психолого-педагогічного супроводу недостатньо задіяні під час вирішення сьогоденних завдань виховання, серед актуальних залишаються: забезпечення активної участі вчителів, вихователів, шкільних психологів у розробленні і супроводі програм виховання; здійснення пошуку і апробації форм ефективної взаємодії класних керівників, учителів-предметників, вихователів, шкільних психологів; розширення використання у виховному процесі методів роботи з ціннісно-змістовними орієнтаціями учнів (тренінги для особистісного розвитку, міжособистісного спілкування, безконфліктної взаємодії, самостійності, методики розвитку критичного мислення, протистояння негативним соціальним явищам, груповому тиску і маніпуляціям).

Серед потужних виховних факторів, які впливають на гармонійний розвиток особистості, вагоме місце займає створення цілісного виховного середовища. Саме створення такого виховного середовища в умовах загальноосвітнього навчального закладу має бути орієнтоване на узгодження

виховних цілей та завдань таких соціальних інституцій як держава, сім'я, громада тощо. Необхідність створення такого превентивного виховного середовища у загальноосвітньому навчальному закладі пов'язана із безліччю соціально-економічних проблем, серед яких найбільочіші – зростаючі труднощі у вихованні неповнолітніх, збільшення кількості асоціальних проявів у поведінці, правопорушень і злочинів, руйнації ціннісних орієнтацій та моральних норм, моральна деградація, неадекватності поведінки нормам тієї системи суспільних відносин, у яку вона включається у процесі соціального розвитку.

Розв'язання цих складних і багатоаспектних соціальних проблем значною мірою залежить від ініціативності загальноосвітнього навчального закладу як базового соціального осередку, призначення якого полягає у створенні необхідних умов для послідовного, науково обґрунтованого досягнення підростаючого покоління основ життєдіяльності – організації життєдіяльності на засадах ціннісно-позитивних орієнтацій духовності та національної культури, форм і способів діяльності, спілкування і поведінки.

Зазначимо, що на сьогодні питання формування духовних цінностей та збереження й зміцнення не тільки фізичного, психічного, а й соціального здоров'я та соціального благополуччя неповнолітніх є особливо актуальними, й тому потребують інноваційних підходів до їх комплексного вирішення. Адже проблема впровадження превентивного виховання була і є пріоритетною у системі виховної роботи будь-якого загальноосвітнього навчального закладу.

Сучасні експериментальні дослідження багатьох провідних науковців, зокрема Т. Алексенко, І. Беха, О. Безпалько, І. Зверевої, Л. Міщик, В. Тюриної, С. Омельченко, В. Оржеховської, Т. Федорченко та ін. свідчать про те, що досягнення ефективності у підготовці неповнолітніх до соціального життя на гуманістичних і демократичних засадах як провідних принципах, обраних суспільством, можливе лише за умов системного й інтегрованого підходів до її здійснення. Реальним втіленням системного й інтегрованого підходів у практику навчально-виховних закладів різних типів є їх орієнтація на створення

виховних систем, виховного простору та виховного середовища як найбільш доцільних форм організації життєдіяльності, об'єднуючих у собі взаємодію впливів сукупності соціальних інститутів на соціальне становлення і розвиток неповнолітніх на засадах загальнолюдських цінностей, моральних та естетичних ідеалів.

Науково-методичний супровід формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу – це процес безперервної професійної взаємодії суб'єктів педагогічної діяльності з метою розробки, обґрунтування, практичного впровадження, апробації інноваційних підходів до розв'язання актуальних проблем освіти.

До взаємодії залучаються керівники органів управління освітою, методисти, директори шкіл, вчителі, учені, викладачі вищих навчальних закладів, громадські організації тощо.

Форми науково-методичного супроводу:

На рівні ІШПО: науково-методичні конференції, науково-практичні семінари, проекти професійного розвитку, консультації, засідання кафедр, творчі групи, веб-спільноти, майстер-класи, узагальнення та презентація досвіду у виданнях інституту та на виставках, конкурси фахової майстерності тощо.

На рівні методичного кабінету: міські (районні) методичні об'єднання, науково-практичні семінари, консультації, творчі групи, обмін досвідом, майстер-класи, узагальнення досвіду та презентація досвіду, конкурси фахової майстерності тощо.

На рівні ЗНЗ: шкільні методичні об'єднання, науково-практичні семінари, майстер-класи, взаємодія з науковим керівником, обмін досвідом, узагальнення та презентація досвіду, публікації в педагогічній пресі, участь у виставках, педагогічне портфоліо тощо.

Технологія науково-методичного супроводу дозволяє встановити партнерські стосунки з педагогами і керівниками шкіл, розвивати в них потребу

в безперервній освіті, здійснювати особистісно орієнтований педагогічний процес у системі післядипломної педагогічної освіти.

Науково-методичний супровід може бути представлений як процес неперервної взаємодії суб'єктів щодо пошуку, обґрунтування, практичного впровадження, апробації нових підходів до вирішення проблеми формування превентивного виховного середовища.

У системі післядипломної освіти до такої взаємодії залучаються вчителі, керівники освіти, керівники загальноосвітніх навчальних закладів, науковці, викладачі вищої школи, методисти, громадські діячі. У процесі науково-методичного супроводу всі учасники не тільки набувають нових знань і умінь, а й виявляють власне бачення стосовно оновлення освітньої практики.

Охарактеризуємо більш детально **технологію науково-методичного супроводу саме керівників загальноосвітніх навчальних закладів.**

Оскільки технологія розкриває наступність операцій у наближенні до кінцевого результату, ми визначили етапи науково-методичного супроводу, а для кожного етапу - проміжні цілі та провідні методи.

Перший етап технології науково-методичного супроводу ми умовно назвали пошуковим.

На ньому керівник школи має виокремити та осмислити важливу для нього проблему. Для цього він з'ясовує, які конкретні завдання модернізації освіти вирішуються, яку нову освітню практику він хоче створити, чим відрізняється вона від традиційного досвіду, як оновлюється при цьому зміст навчання та виховання, якими новими формами та методами роботи збагатяться педагоги, як це позначиться на рівні розвитку учнів. Коротко можна сказати, що це етап визначення проблеми, мета його - зібрати якомога більш повну інформацію щодо змісту цієї проблеми, а методи та форми цього етапу - самоосвіта, курси підвищення кваліфікації, участь у конференціях, семінарах тощо. Досвід роботи з керівниками шкіл у системі післядипломної педагогічної освіти переконує у їх самостійності при визначенні проблем. Враховуючи

умови своєї школи, вони вже приходять на курси або науково-методичні заходи з конкретними запитами.

Другий етап науково-методичного супроводу - етап моделювання, отже він спрямований на те, щоб керівник школи спроектував власну модель освітньої практики, яку він хоче впровадити в своїй школі. Для цього йому необхідно осмислити теорію та практику за обраною проблемою, а також спроектувати модель майбутньої педагогічної системи своєї школи. Ми рекомендуємо керівникам на цьому етапі діяти відповідно до логіки побудови педагогічної системи, а саме: визначити мету, зміст, форми та методи майбутньої освітньої практики, передбачити необхідний рівень підготовленості педагогічних кадрів, спрогнозувати результати розвитку учнів, обґрунтувати критерії, за якими можна визначити результат. Другий етап відрізняється тим, що на ньому уявлення керівника про майбутні зміни в освітній практиці школи систематизуються, тоді як на попередньому етапі здійснювався пошук можливих змін у освітній практиці.

Таким чином, другий етап - це етап створення власної моделі діяльності, мета якого полягає в осмисленні теорії та практики вирішення проблеми в умовах конкретної школи. У системі післядипломної педагогічної освіти на цьому етапі з керівниками шкіл проводяться консультації, дискусії, використовується метод моделювання.

Третій етап нашої технології - проектувальний, присвячується підготовці керівника до нововведень. Мета його - допомогти керівникові передбачити всі необхідні умови оновлення освітньої практики та вжити заходів щодо забезпечення цих умов.

На четвертому етапі відбувається практичне впровадження технології, тобто це етап упровадження. Метою його є відпрацювання всіх елементів нової освітньої практики, а також моніторинг результатів. На цьому етапі керівникам потрібна допомога в узагальненні результатів, а також в опануванні кваліметричними методами, контент-аналізом.

На третьому та четвертому етапах керівник чи не в найбільшій мірі використовує знання та уміння з теорії управління соціальними системами, з менеджменту та маркетингу в освіті.

П'ятий етап технології є завершальним. Це етап рефлексії, визначення результативності своєї діяльності. Мета його - порівняти результати з метою. На цьому етапі важливо допомогти керівникам зробити висновки, всебічно проаналізувати ступінь реалізації ідеї, досягнення та недоліки, віднайти їх причини, за необхідності - внести корективи, запропонувати рекомендації тим, хто вирішує подібні проблеми.

Найбільш суттєвою ознакою цього етапу ми вважаємо здатність керівника до самоаналізу власної діяльності.

Саме це, на нашу думку, є важливою передумовою мотивації для подальшого розвитку професіоналізму, тобто спонукає керівника до самоосвіти, до подальшої співпраці з інститутом післядипломної педагогічної освіти, а також є важливим проявом професійної самосвідомості.

Технологію науково-методичного супроводу ми розглядаємо в широкому соціальному, професійному і педагогічному контекстах. Вона дає змогу подолати відірваність міжкурсового періоду та курсів підвищення кваліфікації, забезпечити неформальну неперервність післядипломної освіти педагогічних і керівних кадрів.

Ця технологія дозволяє залучити до вирішення педагогічних проблем широке коло фахівців, взаємодія з якими є чинником розвитку професіоналізму керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Суб'єкти науково-методичного супроводу не вирішують проблеми один одного, а здійснюють обмін думками, досвідом, інформацією, забезпечують всебічне обговорення проблеми та можливих підходів до її вирішення на рівні співтворчості.

Таким чином, на основі вивчення психолого-педагогічної літератури та контент-аналізу діяльності наших експериментальних майданчиків, ми розробили такі етапи впровадження науково-методичного супроводу

формування превентивного виховного середовища ЗНЗ через діяльність методичних служб загальноосвітніх навчальних закладів (табл.1).

Таблиця 1. Етапи впровадження науково-методичного супроводу формування превентивного виховного середовища

Етапи впровадження науково-методичного супроводу формування превентивного виховного середовища	
Прогностичний етап	<ul style="list-style-type: none"> • Постановка мети та задач • Розробка технології • Розробка програми впровадження
Організаційний етап	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення умов для реалізації програми впровадження • Підготовка матеріальної бази, розподіл управлінських функцій • Підготовка методичних кадрів, призначення наукового керівника для творчих груп
Практичний етап	<ul style="list-style-type: none"> • Робота щодо впровадження педагогічної технології з формування превентивного виховного середовища ЗНЗ з педагогами
Узагальнюючий етап	<ul style="list-style-type: none"> • Опрацювання результатів упровадження. • Аналіз результатів. • Корегування технології • Оформлення, опис результатів.
Етап упровадження	<ul style="list-style-type: none"> • Трансформація технології у практику діяльності методичної служби школи

Таким чином, розвиток професіоналізму керівника за таких умов відбувається безперервно, в процесі практичної управлінської та педагогічної діяльності, що дозволяє підвищити мотивацію керівника до професійного

розвитку та саморозвитку, а також уникнути певної штучності підвищення кваліфікації, коли всі керівники навчаються за однаковими програмами та в конкретній управлінській ситуації дійти співтворчості з членами управлінської команди і педагогами школи.

Список літератури:

1. Бухлова Н. В. Науково-методичний супровід самостійної й самоосвітньої діяльності педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти : Практико зорієнтований методичний посібник / Бухлова Н. В., Коновалова Л. М. – Донецьк : облППО, “Витоки”, 2007. – 115 с.

2. Головінова В. О., Головінов В. П. Управління якістю – стратегія розвитку / В.О. Головінова, В. П. Головінов// Світло. – 2000. – №1. – С.46-49.

3. Гончарова С. Ж. Методическая деятельность: сущность, проблемы, организация: монография.Текст. / С. Ж. Гончарова. Новокузнецк: Изд-во ИПК - 1999-72с.

4. Грабовський В. А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою на районному рівні: дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / В'ячеслав Альбертович Грабовський. – К., 2006. – 239 с.

5. Данилова Г. С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка // Г. С. Данилова: навч.-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1997.– 256 с.

6. Ларина В. П. Научно-методическое сопровождение инновационной деятельности общеобразовательных как средство развития региональной системы образования /В. П. Ларина: автореф. на соискание науч.степ. доктора пед. наук. по спец. 13.00.01.– Самара, 2008.– 58 стр.

7. Сорочан Т. Співтворчість – одна з ознак технології науково-методичного супроводу / Т. Сорочан // матер. науково-практичної конф. “Активізація творчого потенціалу учнівської молоді в контексті глобалізації освіти”, 2012 р.– С.34-40.